

Европейски съд по правата на човека

Унтерпертингер срещу Австрия

(Unterpertinger v. Austria)

9120/80

Решение от 24.11.1986 г.

(резюме)*

чл. 6 – справедливост на наказателното производство

Само по себе си, прочитането в съдебното заседание на показания, дадени пред полицията от близки родственици на обвиняемия, впоследствие упражнили правото си да откажат да свидетелстват, не може да се счита за несъобразно с чл. 6, т. т. 1 и 3 (d) от Конвенцията, но използването им като доказателства трябва все пак да бъде съобразено с правата на защитата, чиято охрана член 6 има за свои предмет и цел. Това е особено важно, когато на лицето, "обвинено в извършването на престъпление", не е била предоставена възможност в по-ранен етап от производството да участва в разпита на свидетелите, чиито показания са прочетени в съдебното заседание.

Факти по делото

Г-н Унтерпертингер се оплаква от наказателното производство, образувано срещу него за причиняване на телесни повреди на съпругата му и на доведената му дъщеря. За първия инцидент, състоял се на 14 август 1979 г., полицията била уведомена първоначално от съсед, а после и от самия жалбоподател, който се оплакал, че съпругата му му е причинила телесна повреда. Полицията разпитала съпругата на жалбоподателя като "заподозряна" и доведената му дъщеря като "участник в инцидента". Според доклада на полицията, г-жа Унтерпертингер и дъщеря ѝ нападнали жалбоподателя по време на скандал и първата вероятно е ударила няколко пъти жалбоподателя, за когото пък се твърдяло, че от своя страна е ударил доведената си дъщеря. На 9 септември с. г. се случил втори инцидент, за който на 14 септември съобщила г-жа Унтерпертингер. Съпругът ѝ бил нанесъл сериозна телесна повреда. Били образувани производства срещу жалбоподателя и срещу съпругата му. По производството срещу жалбоподателя окръжният съд призовал съпругата и дъщерята на подсъдимия и в съдебно заседание им разяснил правото им да откажат да свидетелстват. Те заявили, че желаят да го упражнят. По молба на прокуратурата обаче, в съдебното заседание били прочетени полицейските доклади за инцидента, заедно с други документи. Съдът признал подсъдимия за виновен и му наложил наказание лишаване от свобода за срок от 6 месеца. Г-н Унтерпертингер обжалвал присъдата на основание на факта, че тя почивала единствено на обясненията на съпругата му и на доведената му дъщеря пред полицията, която от своя страна не ги уведомила за

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

правото им да не дават показания. Той поискал Апелативният съд да разпита няколко допълнителни свидетели. Съдът не уважил искането му, като приел, че обстоятелствата, които искал да докаже по този начин, не били относими или били твърде мъгляви. Апелативният съд потвърдил присъдата и жалбоподателят изтърпял наложеното му наказание.

Резюме на решението на Европейския съд

"Жалбоподателят поддържа, че е бил осъден изключително на базата на обясненията на неговите съпруга и доведена дъщеря, дадени пред полицията и прочетени в съдебно заседание. Той твърди, че тъй като те отказали, в качеството си на близки родственици, да свидетелстват в процеса, той в никой момент от производството не е имал възможност да ги разпита или да изиска разпита им. Апелативният съд от своя страна не му дал шанс да постави достоверността на показанията им под съмнение, като отказал да изслуша лицата, които той поискал да бъдат разпитани като свидетели. Съдът припомня, че гаранциите, съдържащи се в т. 3, са конкретни аспекти на общото понятие за справедлив процес, залегнало в т. 1. При обстоятелствата на настоящия случай, Съдът ще разгледа оплакванията на жалбоподателя в светлината на т. 1, във връзка с принципите, установени в т. 3 (d)."

"Когато били призовани от окръжния съд в Инсбрук, г-жа Унтерпертингер и дъщеря ѝ г-ца Тапейнер отказали да свидетелстват, тъй като имали право на това по силата на чл. 152, (1) (1) от австрийския наказателно-процесуален кодекс. Това следователно попречило на съда да ги изслуша като свидетели и на защитата - както и на обвинението - да ги разпита. Сама по себе си, разпоредбата очевидно не е несъобразна с чл. 6, т. т. 1 и 3 (d) от Конвенцията - тя отчита проблемите, които могат да възникнат в резултат на конфронтацията между лице, "обвинено в престъпление", и свидетел от собственото му семейство и има за цел да защити такъв свидетел, като избегне изправянето му пред морална дилема. При това, подобни разпоредби има във вътрешното право на редица държави-членки на Съвета на Европа. Докато първоинстанционният и Апелативният съд по този начин не са могли да изслушат г-жа Унтерпертингер и г-ца Тапейнер (...), те от друга страна, са били задължени да прочетат обясненията им пред полицията, когато прокуратурата е поискала това. Само по себе си, прочитането на показания по този начин не може да се счита за несъобразно с чл. 6, т. т. 1 и 3 (d) от Конвенцията, но използването им като доказателства трябва все пак да зачита правата на защитата, чиято охрана член 6 има за свои предмет и цел. Това е особено важно, когато на лицето, "обвинено в престъпление" и имащо право по силата на чл. 6, т. 3 (d) да "участва в разпита или да изисква разпит на свидетелите на обвинението", не е била предоставена възможност в по-ранен етап от производството да разпита свидетелите, чиито показания са прочетени в съдебното заседание. В настоящия случай полицията е разпитала г-жа Унтерпертингер като "заподозряна" във връзка с инцидента на 14 август 1979 г. и впоследствие като тълкувателка във връзка с инцидента на 9 септември 1979 г. Тя е взела показания от г-ца Тапейнер в качеството на "участник", във връзка с първия инцидент. Като отказали да свидетелстват в съда, те попречили на жалбоподателя да ги разпита лично или да изиска разпита им относно направените от тях изявления. Разбира се, той е могъл свободно да изложи своите съображения по време на заседанието, но Апелативният съд отказал да допусне доказателствата, които той поискал, за да постави под съмнение достоверността на обясненията на

съпругата си и на доведената си дъщеря. Истина е, че обясненията на г-жа Унтерпертингер и на г-ца Тапейнер не са били единствените доказателства пред съда. Все пак, от мотивите на решението му от 4 юни 1980 г., се вижда, че Апелативният съд се е основал главно на показанията, дадени от г-жа Унтерпертингер и г-ца Тапейнер пред полицията. Той не ги е третираше просто като източници на информация, а като доказателство за истинността на обвиненията, отправени от двете жени. Разбира се, Апелативният съд е трябвало да прецени доказателствения материал, както и относимостта на доказателствата, които жалбоподателят поискал да бъдат допуснати. Все пак, г-н Унтерпертингер е бил осъден въз основа на "свидетелски показания", по отношение на които правото му на защита е било значително ограничено. При това положение, жалбоподателят не е получил справедлив процес и е било налице нарушение на т. 1 на чл. 6, във връзка с принципите, установени в т. 3 (d) от Конвенцията."

На основание чл. 50, Съдът присъжда на жалбоподателя 28 000 австрийски шилинга обезщетение за пропуснати ползи в резултат на изтърпяването на наложеното му наказание, 100 000 шилинга обезщетение за претърпените неимуществени вреди и 33 578 шилинга разноски.